

H.Kakucska Mária: La Docta

A tudós (argentín) Córdoba

Latin-Amerikába, Argentínába elvetődve kikerülhetetlenek a jezsuiták, a magyar jezsuiták, a magyarok.

Amerika felfedezését követően, az 1494-es Tordesillas-i szerződés a spanyol származású Borgia (Borges), VI. Sándor pápa által jóváhagyott módon a Zöldfoki-szigetektől 370 tengeri mérföldre nyugatra fekvő délkör (nyugati hosszúság 48°) mentén osztotta fel a kontinenst Spanyolország és Portugália között. A délkörtől nyugatra eső spanyol befolyási övezet, a Perui Alkirályság a mai Panama, Kolumbia, Ecuador, Peru, Bolívia, Paraguay, Chile, Argentína, Uruguay egy részét és Brazília keleti és Venezuela déli tartományait foglalta magában. 1535-ben *Pedro de Mendoza* az *Aranyország* -El Dorado- után kutatva argentin területekre jutott és 1536-ban megalapította Buenos Aiest. *El Dorado* település létezik napjainkban is a hajdani missziós útvonalon. Arany és ezüst híján, s az ellenséges indiánoktól körül vett spanyolok hamar elhagyták a partvidéket és a várost, melynek újraalapítására 1580-ban került sor. Kincsvadászok és szerzetesek érkeztek az új tartományba.

1604-ben *Claudio Acquaviva* szervezte meg a jezsuiták paraguayi tartományát. A jezsuita szerzetesek a legelső indián, guaraní termelői közösséget, redukciót, -reducción, szoktatás, csökkentés-1608-ban alapították *Reducción de San Ignacio Guazú* néven, a mai Paraguay területén. A települések központja a díszes barokk templom volt, mellette a jezsuita kollégium, vagy plébánia és iskola. A jezsuiták által épített, ma Argentína (15), Brazília (7) és Paraguay (8) területére eső közösségekből harminc maradt fenn. A legelsőket dominikánus és ferences szerzetesek alapították, de a legjelentősebbeket a jezsuiták hozták létre. A rabszolgaszolgák ellen fegyverrel is védekeztek. Nem véletlenül választották a guaraní és a chiquito indián törzsek lakta, őserdők borította, vizesések- és zuhatagok szabdalta folyók –Iguazú, Paraguay, Paraná, Uruguay– vidékét, mely sem a spanyolok, sem a portugálok számára nem volt különösebben fontos. A szövést, fonást és a fazekasságot ismerő, és kezdetleges földművelést is folytató indiánok nem birtokoltak a hódítókat érdeklő kincseket. 1612-ben a jezsuiták különösebb nehézség nélkül örök időkre érvényes bérleti jogot szereztek III. Fülöp spanyol királytól, aki minden megtérített indián után egy ezüstöt kapott évente. Az uralkodó dekrétumban megerősítette szerződés további előnyös kitélt tartalmazott: megtiltotta a korona alattvalóinak, a katonáknak és a tisztviselőknek is, hogy az Uruguay, a Paraguay és a Paraná folyók övezte hatalmas területre lépjenek; ehhez egyedül az alkirálynak volt joga. A redukciókban az indiánok szigorú fegyelemben éltek, naponta nyolc órát dolgoztak. Minden a

közösség tulajdonában volt, s a megtermelt javakat a végzett munka arányában osztották el. A vezetés teljesen a jezsuiták kezében volt, a lelki meghatalmazást közvetlenül a pápától, a világit a koronától kapták. Vezetőiket maguk választották, jogaikat és kötelességeiket törvények szabályozták. A települések központjában a templom állt, körülötte pedig a páterek kollégiuma és az iskola, és a temető kapott helyet. Kórházuk is volt. A halálbüntetést eltörölték. A jezsuiták, bárhol is telepedtek meg, foglalkoztak a szegényekkel, látogatták a börtönöket, a kórházakat, járványok idején gondozták a betegeket. Elsajátították a guaraní és a chiquito nyelvet. Újdonságot jelentő *európai* énekekre és zenére tanították az indiánokat. Felhívták a figyelmet a társadalmi igazságtalanságokra is. A paraguayi redukciók esetében a portugál és spanyol udvar önkényes szerződéseivel szemben kiálltak az indiánok jogainak védelmében¹. Az 1620-as években az éppen csak megalakult közösségeket a portugál rabszolgakereskedők rendszeres támadása fenyegette. A védtelen közösségekből az indiánokat elhajtották, ellenállás esetén a misszionáriusokat megölték. A missziók helyzete 1631-ben már tarthatatlan volt, százezer indiánból összesen 12 000 élt a redukciókban. Így a belsőbb területekre települtek. A menekültek egy csoportja alapította a *San Ignacio Mini* redukciót 1632-ben, melyet hatvannégy évvel később elhagytak és felépítették a napjainkban romos állapotban fennálló missziót. Az áttelepülések, menekülések egészen 1639-ig tartottak, amikor IV. Fülöp spanyol király fegyvervásárlási engedélyt adott a jezsuitáknak. Az így felfegyverzett indiánok 1641-ben legyőzték a portugálokat, s ezzel véget ért a missziók zaklatott időszaka, gyors fejlődésnek indultak. Nem csak önellátásra termeltek, hanem eladásra is. A 17. és 18. század folyamán épített jezsuita településekből a guaraní indiánok földjén, trópusi erdő mélyén, -a mai Argentína és Brazília területén-, öt 1983 - 1984 óta a Világörökség része: a *Nuestra Señora de Loreto* (1610); a *Nuestra Señora de Santa Ana* (1633); a *Reducción de San Ignacio Guazú Mini*; a *Santa María la Mayor* (1626), 1744-ben 993 lakója volt, a jezsuiták kiűzése után elnéptelenedett; a *São Miguel das Missões* redukció (portugálul *reduções*) romjai Dél-Brazíliában, Rió Grande do Sul állam északnyugati részén található, másik neve a *São Miguel Arcanjo*. Csak ennek az egyetlen brazíliai redukciónak maradtak fenn romjai.

---

¹ A legkiválóbb misszionáriusok egyike volt Bartolomeo de las Casas (+ 1566). Előbb világi pap, majd dominikánus szerzetes és mexikói püspök, aki hétszer utazott Spanyolországba az indiánok érdekében. Nagy érdeme volt az 1542-es a spanyol királyi rendelet kibocsátásában, mely megszüntette az indiánok rabszolgaságát. III. Pál pápa 1537-ben kiközösítés terhe mellett megtiltotta az indiánokat rabszolgasorba vetését.

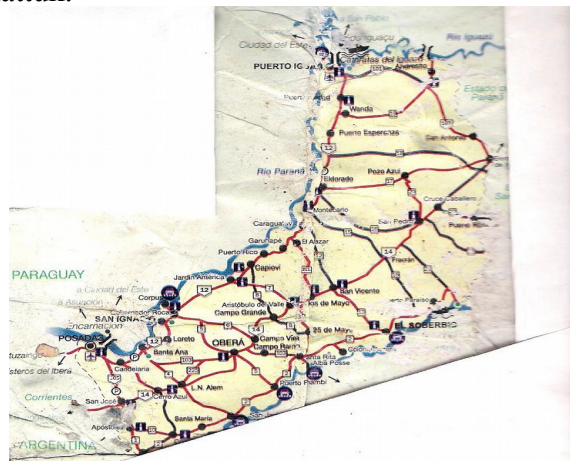

1. Kép: São Miguel das Missões templomának romjai

Nagy gondot fordítottak a települések védelmére. A redukciókat vizesárokkaal és kősánccaal vették körül, így valamennyi egy kis erőd volt, amelyet fegyverforgatásbaan jártas indiánok őriztek. A paraguayi jezsuita állam hatalmas európai exportot is lebonyolított. A gazdasági sikerek (is) felkeltették a spanyol gyarmati hatóságok és a nem jezsuita papság irigységét. A katolikus egyházbaan a jezsuiták legádázabb ellenfelei a misszionáriusi munkát is végző ferencesek és dominikánusok voltak. Gyakran jelentették fel Madridbaan *a spanyol érdekeket nem tiszteletbaan tartó és az indiánok spanyol oktatását elhanyagoló jezsuitákat*. 1743-baan királyi rendelettel utasították a jezsuitákat az őslakosok spanyol tanítására. A spanyolok számára sértő lehetett, hogy a 18. század derekán az öt latin-amerikai jezsuita tartományfőnök között egyetlen spanyol nemzetiségű sem volt. Nem tette népszerűvé a jezsuitákat az indiánokkal való humánus bánásmódjuk sem. Nem tetszett a *jezsuita államban* békébaan élő indiánok tömege. A Paraguay-i jezsuita állam fénykorábaan 33 redukciót számlált, a nagyobbaan a Paraná folyó hajózható szakasza mentén helyezkedtek el. A jezsuita állam területének hovatartozása régóta viszály forrása volt a spanyolok és a portugálok között. Ez is indokolta a redukciók védelmének állandó erősítését. Szétesésük 1750-baan kezdődött, amikor Spanyolország lemondott Portugália javára az Uruguay folyótól keletre eső területen lévő hét településről és az indiánok fegyveres ellenállással válaszoltak. Az ellentét a jezsuiták kizárásával, kompromisszummal végződött a paraguayi államalakulat rovására. A megállapodás érvényének bizonyítására a spanyol alkirály a portugálokkal közösen támadta meg az indiánokat. Az indiánok több ízbaan is visszaverték és megfutamították a támadókat. Európábaan egyre több országbaan betiltották a Jézus Társaságot és elkobozták javait. 1767-baan spanyol király is csatlakozott a jezsuita ellenes táborhoz. Bezáratta a spanyolországi jezsuita rendházakat, iskolákat, kollégiumokat, és kiutasította az országból a rend szerzeteseit. A királyi rendelet minden spanyol birtokra vonatkozott és a jezsuitáknak el kellett hagyniuk

Latin-Amerikát is. Lánkra verve, hajókon szállították a misszionáriusokat Spanyolországba, ahol sokukat éveken át rabságban tartották. Néhány évvel korábban hasonló sorsban részesültek a portugál szolgálatban álló jezsuiták. A redukciókat spanyol lovasság szállta meg, arany után kutatva mindent leromboltak vagy felgyújtottak. A kiutasítási rendelet elszenvedői között volt a győri születésű, 1748-ban Buenos Airesbe érkezett, *Aposteles* közösség élén álló Szerdahelyi Ferenc is. A mai *Apostoles* nevű város az argentiniai *Misiones* tartományban található és környékén nagyszámú magyar földműves család telepedett le az első világháború végén. A Katolikus Egyház fő támaszának tartott jezsuita rendet XIV. Kelemen pápa 1773-ban feloszlatta. A redukciók a ferencesek vezetése alá kerültek, akikből hiányzott a megfelelő tapasztalat és szervezőképesség. A telepek elnéptelenedtek, az indiánok nagy részét rabszolgavadászok fogták el. Az épületeket lerombolták, köveiket elhordták, helyüket visszafoglalta az őserdő. A spanyol Bourbonok a 18. században bevezetett reformjaik egyikeként három adminisztratív egységre osztották a Perui Alkirályság területét, létrehozva az Új-Granadai Alkirályságot, (1717 - 1723, 1739 - 1810) a jelenlegi Venezuela, Kolumbia, Panama és Ecuador területe; a Río de La Plata-i Alkirályságot (1776-1811), a mai Argentína, Uruguay, Paraguay és Bolívia; valamint a Perui Alkirályságot, ma Peru és Chile államokat.

Argentína *Misiones* tartományának, *a le nem írható, szó ki nem fejezheti* Iguazú vízesés, -guaraní nyelven Nagyvíz- és a Paraná, Iguazú, Uruguay folyó által határolt területen létrejött települések történetét láttuk.

2. Kép: Argentína Misiones tartományának turista térképe- a turista információtól

Ez a jezsuita történet *téritő, missziós* része. A napjainkig *élő, tudós* rész és a Córdoba megyei *estanciák*, majorságok története alig ismert. A majorságok lakossága inhomogén: az ó világból jött eltérő társadalmi osztályú bevándorlók, indiánok és szerzetesek alkották. 1577-ben a *Suquia* folyó mentén, *don Lorenzo Suárez de Figueroa* kormányzó által megalapítandó település a spanyol Córdoba városról kapta nevét. A spanyol várost a karthágói

Amilcar Barca tábornok a Krisztus előtt 230-ban vívott csatában hősi halált halt tábornok, Juba emlékére nevezte el: *ciudad de Juba*, azaz *Juba városának*. A *Kart-Juba* szavak összevonása révén Karduba majd Córdoba lett. 1580-ban hozzá kezdtek katedrális építéséhez és 1758-ban fejezték be. 1599-ben telepedtek le a jezsuiták a városban. Argentína és a Perui Alkormányok közötti összekötő szerepe miatt, illetve a jezsuitáknak köszönhetően, a gyarmat kulturális fővárosa lett és a rövidebb, *La Docta, a tanult, a tudós* névvel illetik. A misszionáriusok létrehozták a guaraní nyelv írását. 1610-ben alapították a ma *Manzana Jesuítica* részét képező Nagy Kollégiumot -*Colegio Máximo*-; 1622-ben az egyetemet, 1687-ben a Montserrati Miasszonyunk Konviktuskollégiumot -*Colegio Convictorio de Nuestra Señora de Montserrat*, és a Novíciátust 1705 körül.

3. Kép: A mindenütt virágzó lila jacaranda

4. Kép: A jezsuita negyed

A magyarok jelentősége Argentína szellemi életében, Córdobaban, illetve a hason nevű tartományban a legjelentősebb. Az idekerülő magyarok között volt Orosz László² jezsuita szerzetes. A régi csicseri nemes, Orosz családból származott. Apja Bercsényi Miklós híve volt. Részt vett ő maga is a Rákóczi-szabadságharcban. A szabadságharc bukása után négy évvel valószínűleg kassai jezsuitáknál jelentkezett, majd a nagyszombati jezsuita egyetemen tanult³. 1721-ben Gyöngyösre került, ahol egyszerre tanult és tanított a kollégium-

²Szabó László, az Argentínában letelepedett magyar újságíró évtizedeken át kutatta a Dél-Amerikában fellelhető magyar vonatkozású dokumentumokat, ld. a *Magyar múlt Dél-Amerikában (1519-1900)*, Budapest, Európa, 1982 című művét. Határozottan állítja Magellán expedíciójáról írt tanulmányában *Maximilianus Transylvanus* magyarságát. Ld. még pl. *Magyar Utazók Lexikona*, Szerk. BALÁZS Dénes, Budapest, Panoráma; *SZINNYEI József, Magyar Írók Élete és Munkái*, 1-14. k., Budapest, 1896-1914; *Magyar Életrajzi Lexikon*, 1-4. k., Budapest, 1994; *Magyar Tudós A-tól Zs-ig*, Főszerk. NAGY Ferenc, Budapest, Better, MTESZ, OMIKK, 1997; ÁCS Tivadar, *Akik elvándoroltak*, Budapest, 1940; UŐ, *Magyarok Latin-Amerikában*, Budapest, 1944.

³SZABÓ L.: *i. m.*, 62.p., 26. jegyzet: Érkezésekor a következőket jegyezték be róla az évkönyvbe: „latin és magyar nyelvtudása jó, törve beszél a német és a szlovák nyelvet”. Szabó László feltételezi *i. m.*, 62.p., 27. jegyzet, hogy 1718-ban a grazi jezsuita főiskolán német nyelvtudása elmélyítése céljából tanult. A feljegyzések szerint német anyanyelvű rendtársait mindig mosolyra ingerelte, ha németül szólt hozzájuk.

ban. Misszionáriusként kívánt tevékenykedni valahol az Újvilágban. 1722. május 9-én írt először levelet ebben az ügyben a Jézus Társaság generálisának, de választ sem kapott. Többszöri próbálkozás után kapta meg az engedélyt a dél-amerikai hittérítő munkára. A szó szoros értelmében vett hittérítő munkát soha sem végzett: vezetett egyetemet, alapított nyomdát, és elévülhetetlen érdemeket szerzett az argentin szellemi élet előmozdításában. 1729. március 27-én érkezett Montevideo kikötőjébe. A *Río de La Plata* torkolatában fekvő sárfészek Buenos Aires partjánál április 14-én vetett horgonyt. A jezsuita misszionáriusok hamarosan el is utaztak a közel háromezer méter magas Córdobai-hegység tövében fekvő, a Paraguay-i Rendtartomány Buenos Airestől északnyugati irányban mintegy 750 kilométerre fekvő székvárosába, Córdobába. Argentína első egyetemén hallgató, majd Arisztotelész filozófiáját tanító tanár lett. Előadásainak jegyzetei évtizedek múltán is nagy becsben álltak az egyetemen. 1735-ben a jezsuita provinciális titkára, majd a córdobai egyetem rektora lett. 1748-ban a rend Rómába és Portugáliába is kiküldte. A rendi kongresszuson másodmagával képviselte a leghatalmasabb dél-amerikai provinciát. Az Amerikába visszaérkezett Oroszt a Buenos Aires-i kollégium vezetésével bízták meg. Egy év múlva ismét Córdobába kellett mennie: a *Colegio de Monserrat* fellázadt diákjai az ő rektori kinevezését követelték. A magyar hittérítő a kollégiumot egészen 1767-ig, a jezsuiták kényszerű távozásáig vezette. Az itt eltöltött több mint 15 esztendő nem csupán a monserrati kollégium, hanem az argentin művelődéstörténet szempontjából is jelentős időszak volt. Orosz László ugyanis itt alapította meg az ország első nyomdáját. Néhány lelkes tanítványa az osztrák *Karrer* páter irányítása alatt tanulta ki a nyomdászmesterséget, s később, a jezsuiták elűzése után, eleinte illegálisan, a kollégium pincéjében nyomtattak. A nyomda működésének hivatalos engedélyezése után, a berendezéseket Buenos Airesbe szállították, és megalapították a *La Real Imprenta de los Niños Expósitos*, a Kített gyerekek Nyomdáját. A bevételből az intézeti gyerekek taníttatását és megsegítését fedezték. A guaraní indiánokhoz küldött misszióknak már korábban is volt egy nyomdája. Ez csak guaraní nyelvű kiadványokat jelentetett meg, ezért az argentin történészek nem minősítik az argentin könyvnyomtatás előfutárának. *Padre Techo*, (Nicolás del Techo, eredeti nevén: du Toict) belga származású jezsuita páter, paraguayi misszionárius a paraguayi rendtartomány történetét *Decades* című művében 1685-ig, halálának évéig dolgozta fel. A páter ötven jezsuita hittérítő életrajzát is megírta. Orosz László az 1685 utáni időszak történetét készítette el, és vállalkozott a sajtó alá rendezésre is. A másolatokat a guaraní missziókban élő indiánok készítették. A kézirat betűi annyira hasonlítanak a nyomtatott betűkhöz, hogy csak nagyító segítségével lehet felismerni, hogy nem nyomtatvány. A több másolatban közkezen forgó könyv nyomtatásban évtizedeken át nem jelent meg. Orosz László

1746-ban magával vitte Európába a munka egyik példányát. Eljuttatta ifjúkori barátjához, Schmidt Miklós atyához Nagyszombatba, hogy az ottani jezsuita kollégium nyomdájában nyomtassák ki. A műhöz csatolta saját kiegészítéseit, a paraguayi rendtartomány 1685-1750 közötti történetét, és a 39 életrajzot. A kézirat 1759-ben látott napvilágot két kötetben. Csak az olvasónak szóló ajánlásból tudható meg, hogy a második rész Orosz László munkája. Felsőbb utasításra bezúzták a kinyomtatott példányokat; az eredeti kézirat és néhány nyomtatott kiadvány maradt fenn. A paraguayi rendtartomány dicséretét zengő *Decades* a sikeres missziós munka dicséretéről szólt. Valószínűleg a jezsuitákat lejáratni akaró egyházi és világi körök tettéről lehetett szó. Buenos Airesbe való visszatérését követően Orosz László 1750. január 13-án Portugália és Spanyolország közötti, a *Tratado de Permuta* néven ismertté vált megállapodás megkötésében vett részt, melynek értelmében a spanyolok lemondtak a *Río de la Plata*-i, mintegy 150 ezer négyzetkilométernyi terület egy részéről a portugálok javára. Cserébe a *La Plata* folyó túlsó partján, Buenos Airesszel szemközt fekvő *Colonia del Sacramento* kikötőjét kapták. Ez az üzlet kizárólag a portugálok számára volt előnyös, a birtokukba került a ma *Río Grande do Sul* néven ismert brazil szövetségi állam, és ezért cserébe egy olyan tengerparti erődöt adtak vissza, amely korábban spanyol birtok volt. A megállapodás érintette a paraguayi rendtartomány hét redukcióját is, amelyek automatikusan portugál fennhatóság alá kerültek. A spanyol gyarmati hatóságok és a jezsuiták egyaránt tiltakoztak a madridi udvarnál, de panaszukat elutasították. Orosz László, aki a paraguayi rendtartomány négyfős kormányzó tanácsának egyik tagja volt, levelet írt a rend generálisának Rómába, sőt egy másikat befolyásos bécsi ismerősének, az uralkodónő gyóntatójának is küldött, reménykedve, hogy az közbenjár Mária Teréziánál a jezsuiták érdekében. Ez utóbbi levelet a bécsi spanyol követ szerezte meg és Madridba továbbította. A spanyol udvarban megértették a redukciók indián lakosságának tiltakozását a portugál fennhatóság és rabszolga sorba kerülés ellen. A király elrendelte az indiánok spanyol fennhatóság alatt maradó területekre való átköltöztetését. A feladattal megbízott *Valdelirios* márki nem tudta végrehajtani a parancsot. A hét missziós telep vezetője, a magyar Limp Ferenc hasztalan igyekezett közvetíteni a királyi megbízott és az indiánok között. A tulajdonképpen spanyol érdekeket védő bennszülöttek a jezsuitákat árulással vádolták, és nem engedelmessé váltak a távozásra felszólító parancsnak, hanem fegyvert ragadva elkeseredett harcot kezdtek a spanyol és a portugál katonaság ellen. Limp Ferencet Buenos Aires spanyol kormányzója, *José Andoanegui* megvádolta a háború kirobbantásával és az indián ellenállás megszervezésével. Utóda, *Pedro de Cevallos*, kiterjedt vizsgálat után tisztázta őt a vádak alól. A reménytelen küzdelemben az indiánok felmorzsolódtak, és falvaik

helyén csupán üszkös romok maradtak. A guaraní-háborúként ismertté vált összetűzés történetét Orosz László írta meg. 1756. március 25-én kelt levelében számolt be művéről a Jézus Társaság generálisának. Az 1767. esztendő a latin-amerikai jezsuita missziók történetének legszomorúbb éve a spanyol uralkodó a Jézus Társaságot feloszlató és a rend tagjait elkergető rendelete miatt. 1767. július 12-én hajnalban a córdobai jezsuita kollégiumot katonák szállták meg. Összeterelték a jezsuita pátereket és a refektóriumban tartó tíz napos őrizet után, július 22-én rozoga szekerekre raktak 129 embert. A legszükségesebb holmijukon kívül semmit nem vihettek magukkal. A tanítványok közül többen elkísérték Orosz Lászlót és társait, akiknek a majdnem egy hónapig tartó út alatt állniuk kellett. Szeptember 29-én szállhattak fel a *Venus* nevű vitorlásra. 1768. január 7-én érkeztek meg Cádizba, ahol fegyveres örök várták őket és börtönbe vitték őket. Az ausztriai rendtartományból származókat két hónap múlva kiengedték, akik hazatérhettek a Habsburg Birodalomba, egykori rendházukba⁴. Orosz László Nagyszombatba ment, de előtte még útba ejtve Bécsset, ahol kihallgatásra jelentkezett a császárnőnél. A madridi udvarnál való közbenjárásra kérte a németalföldi, a flamand, a svájci, a skandináv és egyéb protestáns országokból származó jezsuita hittérítők érdekében. Kezdeményezése sikerrel járt, a paraguayi rendtartományban egykor működött összes misszionáriust kiengedték. Orosz László negyven év elteltével végleg hazatért. 1773. július 11-én halt meg. Földi maradványait a nagyszombati jezsuita templom kriptájában helyezték örök nyugalomra.

5. Kép: Orosz László

6. Kép: A córdobai jezsuita templom belseje

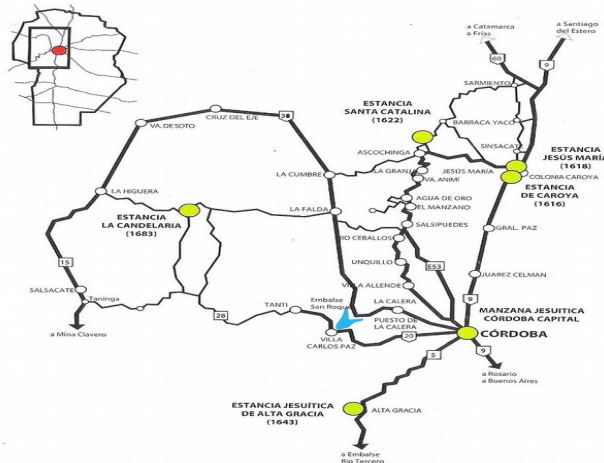
A *Manzana Jesuítica* látogatásakor csalódottságot jelentett, hogy sem az első nyomda termékének, sem Orosz Lászlónak nem találtam emléktábláját. Érdeklődésemkor az

⁴ A hazaérkezett, Amerikát megjárt misszionáriusok pl.: Éder Xavér Ferenc, Plantich Miklós, Szerdahelyi Ferenc, Hedry Márton, Lyro Ignác . Reiter József. RÁCZ Zoltán, *Jezsuiták tegnap és ma*, Budapest, Kossuth, 1974.

idegenvezető fiatalember felcsillanó szemmel beszélt róla, ám emléktábláról ő sem tudott.

A Córdoba megye területén a *Camino de la Estancias Jesuíticast*, a jezsuita majorságok útja mentén található gazdaságok a városi oktatási intézményeket voltak hivatottak fenn- és eltartani: *Caroya*, *Jesús María*, *Santa Catalina*, *Alta Gracia*, *La Candelaria* és *San Ignacio*. Az Unesco Világörökség listájára 2000-ben a *Manzana Jesuítica*val egyetemben felkerültek.

7. Kép: A Córdoba környéki estanciák térképe- a helyi turista információtól

Estancia Caroyat 1616-ban alapították meg a hasonló nevű település közelében és 1661-ben a Montserrat Kollegium alapító tanára, *Ignacio Duarte y Quirós* szerezte meg és átszervezte, hogy kukorica, búza, bor, méz és szentjánoskenyér termeléssel biztosítsa az iskola fenntartásához szükséges jövedelmet. Kápolnája is van. Szükség esetén fegyvert is gyártottak a felszabadító harcok idején. 1876-ban állami tulajdonba került.

8. Kép: Estancia Caroya I

9. Kép: Estancia Caroya II

A jezsuiták gazdasági egységének második tagja az 1618-ban megalapított *Jesús María* szőlő- és bortermeléssel foglalkozott. Mint minden majorság, szerves egységéhez tartozott a lakó és

gazdasági épületek mellett a templom, a malmok is. Az épület együttes a mai város belterületén található és az argentin nemzeti jezsuita emlékek székhelye.

10. Kép: Estancia Jesús María

11. Kép: Capilla Nuestra Señora de la Misericordia

12. Kép: a jobb oldali felvételen Kronfuss János építész neve olvasható

Nagy izgalommal vártam a *Santa Catalina* majorságba való megérkezést. Híres templomát régen ismerem egy érdekes pályát befutott magyar építész rajzairól. Córdoba város falain kívül 1662-ben jött létre ez a legnagyobb jezsuita épületegyüttes. A hatalmas, kéttornyú, fehér, impozáns templom az európai barokk díszére válik. Magával ragadó. A majorság három nagy *patio*val rendelkezik. Állattenyésztés, szarvasmarha- és juhtenyésztés mellett vasfeldolgozással, kárpitossággal foglalkoztak. Sajnos, a délutáni hangverseny miatt látogatásom napján nem volt látogatható. Az estancia ma magántulajdon.

13. Kép: La Iglesia Santa Catalina

14. Kép: La Estancia Santa Catalina

15.Kép: Santa Catalina Kronfuss - rajz

Estancia Alta Graciat 1643-tól kezdték szervezni. Ma a városka főterén található temploma olasz késő barokk stílusú, torony nélküli épület, melyhez L-formában csatlakozik a reziden-
ciális épület. A további gazdasági épületeket mára a város elnyelte. Használják a templomot és megmaradt a jezsuiták építette víztároló is.

16. Kép: Estancia Alta Gracia

17. Kép: a templom

18. Kép: Alta Gracia a főterén álló víztároló

19. Kép: A híres-hírhedt szülött Ernesto Che Guevara szülőháza - múzeum

20. Kép: A spanyol zeneszerző Manuel de Falla hajdani otthona ma zeneiskola

Córdoba város és tartomány hajdan nevezetes és minden bizonnyal befolyásos alakja volt a magyar származású Kronfuss János (Budapest, 1872 – Córdoba (?), 1944). Németországban építészetet tanult. 1910-ben érkezett Argentínába. 1915-ben Córdoba városába ment. A város és a megye főépítésze, az egyetem professzora lett. Az *Arquitectura colonial en Argentina* című könyv szerzője és a jezsuiták nagy tisztelője volt. Nyomait nem könnyű megtalálni. A legritkább esetben őrzi tevékenységének emlékét tábla, mint *Jesús María* településen. A szociális érzékenységű építész a córdobai börtön, kórház és mozi mellett a város munkásnegyedét is megtervezte. A lepusztult állapotú épületek hajdani szépsége sejthető.

21.Kép: Córdoba - munkásnegyed

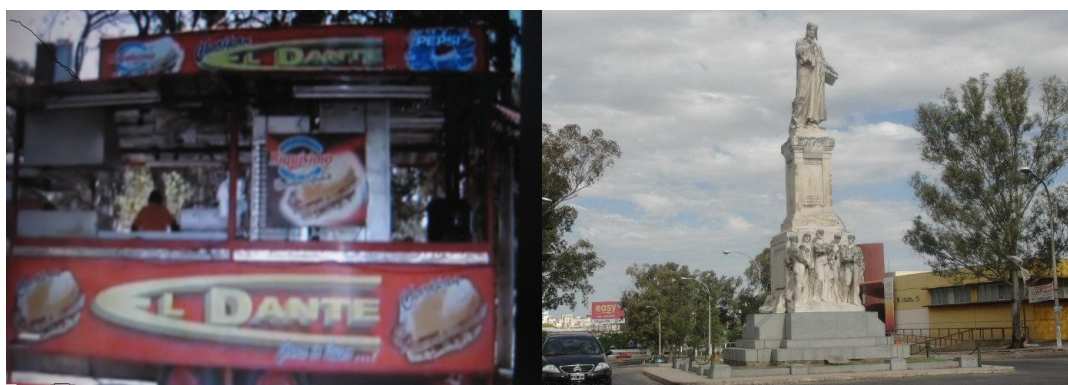

1915-ben irányítása alatt épült a különös formájú, neoklasszicista stílusú *Emilio Caraffa Tartományi Szépművészeti Múzeum* a córdobai *Sarmiento* parkban. Egyedülálló építészeti megoldása a természetes napfény egészen a legbelső kiállítási termekig.

22. Kép: A Szépművészeti Múzeum épülete

Parque Sarmiento 1889-ben tervezte a francia *Charles Thays*. Több mindent lehet itt találni: egy tavat két szigettel, uszodát, állatkertet, görög színházat, rózsakertet és *Francisco Petroni* carrarai márványból készült *Dante Alighieri* szobrát. Az olasz közösség állíttatta 1930. április 20-án és ettől kezdve *Antonio Ceballos* kormányzó rendeletére az *Avenida de los Carolinos* helyett a sugárút az *Avenida del Dante* nevet viseli. A park legnagyobb nevezetessége azonban a Dantétól karnyújtásnyira álló büfékocsi és az itt kapható messze földön híres májas-hurka-szendvics, a *choripan*. Córdoba megye híres húskészítményeiről. Fototechnikai okok miatt nem sikerült az a felvétel⁵, mely egymás mellett ábrázolja a „nevezetességeket”. A „hotdog”-féleség nem méltánytalanul híres.

23. Kép: A híres córdobai szendvics: *El Choripan* 24. Kép: *A Dante* - szobor

⁵ A São Miguel das Missões templomáról, Orosz Lászlóról, Dante szobráról készült fényképek és a térképek kivételével a tanulmány felvételeit a szerző készítette, szövegbe illesztésüket Romhányi-Kakucska Viktor végezte.